

NATIONALE
ORGELDAG
2024

Klinkend erfgoed
sleutels tot het verleden

MDCCXXIII

Nationale Orgeldag Leiden
zaterdag 14 september 2024

Betrokken organisaties

Stichting Klinkend Erfgoed Nederland

De Stichting Klinkend Erfgoed Nederland (SKEN) is onafhankelijk en niet aan enige religie gebonden. SKEN wil het klinkend erfgoed, in de vorm van orgels, luidklokken, carillons en torenuurwerken bij een breder publiek brengen. Het wil dit deel van ons cultureel erfgoed echt beleefbaar maken, dicht bij de mensen.

Luidklokken, mechanische uurwerken, carillons en pijporgels staan onder grote druk. Veel kerken worden onttrokken aan de eredienst en worden getransformeerd of zijn in afwachting van een nieuwe functie. Daardoor verdwijnt de tijd die de torenklok aangeeft, worden de klokken niet meer geluid en dreigen de orgels en carillons hun vaak eeuwenoude stem te verliezen. De stichting is een samenwerkingsverband van een groot aantal betrokkenen bij dit deel van ons cultureel erfgoed. SKEN streeft ernaar de interesse bij jong en oud voor de instrumenten te bevorderen, aandacht te schenken aan goed beheer en behoud, en het blijvend laten functioneren of klinken van dit erfgoed. De SKEN werkt samen met een brede achterban, waaronder musea, instandhoudingsorganisaties en onderwijsinstellingen.

Maandblad *De Orgelvriend*

Het maandblad *De Orgelvriend* besteedt aandacht aan oude en nieuwe pijporgels, restauraties, orgelbouwers, organisten en orgelcomponisten. De rubriek 'Uit de orgelwereld' biedt een overzicht van belangrijke actuele ontwikkelingen en activiteiten. Elke maand is er een interview met een organist, een orgelbouwer of een andere persoonlijkheid uit de orgelwereld. Ook worden er nieuwe boeken, cd's, dvd's en nieuwe muziekitgaven besproken. Elke editie van *De Orgelvriend* bevat bovendien een uitneembare muziekbijlage die ook in klavarnotatie ter beschikking wordt gesteld. Ten slotte vindt u in elk nummer een uitgebreide, op plaatsnaam geordende concertagenda met aandacht voor speciale projecten. *De Orgelvriend* verschijnt tienmaal per jaar, helemaal full colour en rijk geïllustreerd. Achtmaal varieert de omvang van 44 tot 52 bladzijden en tweemaal per jaar pakt *De Orgelvriend* uit met maar liefst 60 goedgevulde pagina's. Onmisbaar voor de ware orgelliefhebber!

Werkgroep Nationale Orgeldag Leiden 2024

Ieder jaar zet een werkgroep zich in om – vanuit de SKEN – landelijk de Nationale Orgeldag onder andere via haar website en andere media te promoten. Zij zet zich ook met name in om de activiteiten rond het startschot, dit jaar in Delft, te organiseren.

De werkgroep bestaat dit jaar uit de volgende leden:

Wim van der Ros, Willeke Smits, Frank Resslerer en Jan Smelik.

www.nationaleorgeldag.nl

De Koninklijke Vereniging van Organisten & Kerkmusici (KVOK) | *Het Orgel*

De Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici (KVOK) bestaat sinds 1 januari 2009 en komt voort uit het samengaan van de Koninklijke Nederlandse Organistenvereniging (opgericht 1890) en de GOV-Vereniging van Kerkmusici (opgericht 1931). De doelstelling van de vereniging is onder meer de bevordering van de orgelcultuur. De KVOK is uitgeefster van de tijdschriften *Het Orgel*, *Muziek & Liturgie* en van de digitale nieuwsbrief *NotaBene*.

Het Orgel verschijnt sinds maart 1886 en is daarmee het oudste Europese tijdschrift voor orgelcultuur. Vooral vanaf de jaren zeventig van de vorige eeuw heeft het magazine ook internationaal een goede naam. In het tijdschrift worden artikelen gepubliceerd over onderwerpen die de hele orgelcultuur bestrijken. Elk nummer bevat de rubriek orgelbouwnieuws.

Het tijdschrift verschijnt zes keer per jaar. Abonnees hebben naast de

papieren editie toegang tot de digitale versie van het blad. Tevens kunnen zij digitaal alle nummers vanaf 2009 lezen. Zij ontvangen maandelijks eveneens de nieuwsbrief *NotaBene* met actueel nieuws uit de wereld van orgelcultuur en kerkmuziek.

www.hetorgel.nl - www.kvok.nl

Inhoudsopgave programmaboekje

Betrokken organisaties	2
Plattegrond binnenstad Leiden	4
Programma Nationale Orgeldag Leiden 2024	5
Hooglandse Kerk programma opening	6
Hooglandse Kerk De Swart-Van Hagerbeer-orgel	8
Hooglandse Kerk Kabinet-orgel	10
Hooglandse Kerk Willis-orgel (toelichting)	12
Hooglandse Kerk Doe-orgel	15
Waalse Kerk	16
Marekerk	18
Lokhorstkerk	20
Hartebrugkerk	22
Hooglandse Kerk Willis-orgel	24

Programmaboekje
Eindredactie: Wim van der Ros
Vormgeving: Jan Smelik

Plattegrond binnenstad Leiden

Programma Nationale Orgeldag Leiden 2024

tijd	locatie	pag.
10.30 uur	Hooglandse Kerk (opening).....8 Landelijke opening van de Nationale Orgeldag 2024 door wethouder Julius Terpstra Willeke Smits bespeelt het De Swart-Van Hagerbeer-orgel en het kabinetorgel	
Vanaf 11.30 uur	Presentatie bij en rond het kabinetorgel door Marijn Slappendel namens Elbertse & Van Vulpen Orgelmakers 12	
14.00 uur	Toelichting op het Willis-orgel door Frank Ressler 14 Concert door Frank Ressler (orgel) en Debby de Lima (zang)	
15.00 uur	Kinderen bouwen en bespelen het Doe-orgel o.l.v. Willeke Smits 15	
16.00 uur	Slotconcert door Willeke Smits op het Willis-orgel en het Doe-orgel 24	

Orgelwandeling

Vanaf 12.00 uur is er een orgelwandeling langs binnenstadskerken, waarbij de orgels kort worden toegelicht en daarna met een bespeling van ruim een half uur worden gepresenteerd. Achtereenvolgens kunnen de volgende kerken en orgels bezocht worden:

12.00 uur	Waalse Kerk , Breestraat 62-64..... 16 orgel: Gerard Steevens, 1748. Toelichting en bespeling: Michael Bennett	
13.00 uur	Marekerk , Lange Mare 48 18 orgel: Rudolf Garrels, 1733 Toelichting en bespeling: Adriaan Hoek	
14.00 uur	Lokhorstkerk , Pieterskerkstraat 1 20 orgel: Johannes Mitterreither, 1774 Toelichting en bespeling: Casper de Jonge	
15.00 uur	Hartebrugkerk , Haarlemmerstraat 110 22 orgel: M. Maarschalkerweerd, 1877 Toelichting en bespeling: Jan Verschuren	
16.00 uur	Hooglandse Kerk , Nieuwstraat 20 24 orgel: Henry Willis & Sons, 1892 Slotconcert door Willeke Smits	

Programma opening

Organist: Willeke Smits

De Swart-Van Hagerbeer-orgel (1565/1637) en kabinetorgel (ca. 1800)

1. Intro orgelspel
Praeludium in g, BuxWV 149 Dieterich Buxtehude (ca. 1637-1707)
2. Welkomstwoord
door ds. Margreet Klokke, predikant Leidse Binnenstadsgemeente
3. Orgelspel
Psalm 23 Bert Matter (*1937)
4. ‘Klinkend Leids Cultureel Erfgoed’
door Wim van der Ros, voorzitter Werkgroep Nationale Orgeldag
5. Orgelspel kabinetorgel
Largo Grave - Fuga Allegro Christian Friedrich Ruppe (1753-1829)
6. Opening Nationale Orgeldag
door Julius Terpstra, wethouder van Leiden
7. Orgelspel
Vater unser im Himmelreich Georg Böhm (1661-1733)
8. ‘Wie het orgel heeft heeft de jeugd.’
door Robert Helder, voorzitter Stichting Klinkend Erfgoed
9. Afsluiting en ‘wegzending’
door ds. Margreet Klokke
10. Afsluitend orgelspel
Trumpet Overture William Croft (1678-1727)

Organist: Willeke Smits

Willeke den Hertog-Smits (1975) studeerde orgel, kerkmuziek, koördirectie en piano. Zij volgde haar studies aan het Utrechts conservatorium en had als docenten: Jos Wielakker (muziekschool Zaltbommel), Kees van Houten, Rocus van den Heuvel, Bernard Winsemius en Reitze Smits (orgel), Krijn Koetsveld en Joop Schets (koördirectie), Marc Pauwels en Geoffrey Madge (piano) en Bert van de Brink (improvisatie). Diverse cursussen en masterclasses volgde zij, zoals Kurt Thomas-cursussen (dirigentencursus), de masterclasses oud-Franse orgelmuziek met Michel Bouvard, oud-Spaanse orgelmuziek met Jan-Willem Jansen en orgelwerken van Olivier Messiaen met Olivier Latty en Hans-Ola Ericsson.

Willeke is sinds augustus 2018 organist van de Hooglandse Kerk in Leiden en begeleidt de kerkdiensten van de Leidse Binnenstadsgemeente. Voor 2018 was zij 17,5 jaar organist van de Tuindorperkerk in Utrecht en bespeelde daarbij het vroeg achttiende-eeuwse Ruprecht-orgel. Daar gaf ze ook leiding aan de Tuindorpcantorij en coördineerde de veelkleurige kerkmuzikale praktijk voor en door mensen van alle leeftijden. Zij was ook lid van de redactie van *Psalmen anders*, een aanvulling bij *Liedboek, Zingen en bidden in huis en kerk* (2013), die in 2022 verschenen is. Een aantal melodieën uit deze bundel is van haar hand. Ze componeert regelmatig nieuwe koraalbewerkingen of vrije orgelwerken, die ze uitvoert in haar concertprogramma's.

Willeke organiseerde namens de stichting Kerkzang van 2011 tot 2018 de Kerkmuziekdagen voor de Jeugd, een kerkmuziekkamp voor kinderen en jongeren die in een lang weekend vocale kerkmuziek instuderen en uitvoeren.

Sinds dit jaar is Willeke lid van de Steering Committee van de Northern European Cathedrals Conference, waar professionals en belanghebbenden binnen Noord-Europese kathedralen en binnenstadskerken elkaar ontmoeten en de dialoog aangaan.

In 2017 was Willeke finalist van het Sweelinck Concours.

Na haar eerste solo-cd in 2005 verschenen meerdere unieke cd's opgenomen op diverse orgels in ons land. In 2022 verscheen *Sweelinck to Bach*, gespeeld op het De Swart Van Hagerbeer-orgel (1565/1637) van de Hooglandse Kerk in Leiden.

Willeke heeft een bloeiende concertpraktijk en concertteert solistisch in binnen- en buitenland, maar begeleidt ook graag koren en solisten.

Foto: Jan Smelik

Het oudste pijpwerk in het orgel is van de hand van Pieter de Swart. Deze kreeg omstreeks 1565 de opdracht om een orgel te bouwen. Het orgel hing indertijd aan de oostkant van het koor boven de consistorie. In 1637 is het orgel door de orgelbouwers Van Hagerbeer vergroot, aangepast en verplaatst naar de toren. In 1702 en 1717 werd het orgel door de orgelbouwers Duyschot aangepast. In de achttiende en negentiende eeuw zijn nog een aantal aanpassingen aan het orgel gedaan. Deze zijn echter ongedaan gemaakt bij een historische restauratie en reconstructie in 1979/1980, terug naar de situatie van vóór 1882. Daarbij werd de dispositie van 1565 grotendeels hersteld, echter met uitbreiding van een vrij pedaal met vier stemmen. Als adviseurs traden op Jan van Biezen, Maarten Vente en Onno Wiersma.

Oorspronkelijk had het orgel een eenvoudige vijfdelige opbouw, bestaande uit een ronde middentoren, tussenvelden en spitse zijtorens. In 1637 werd de kas aan boven- en onderzijde vergroot. De middentoren en tussenvelden werden verlengd en onder de zijtorens werden vlakke velden aangebracht. Forse, ongedeelde zijvelden flankeerden het geheel. Daardoor ontstond een opbouw die geheel paste in de traditie van de zestiende eeuw.

Aan de bovenzijde werd een nieuwe lijst geplaatst, in de achttiende eeuw gevolgd door een tweede lijst.

Hierop bevinden zich thans de oorspronkelijke bekroningen.

Het grootste deel van het oorspronkelijk ornament bleef gehandhaafd. De twee driehoekige frontalen met koppen boven de middentoren bleven op hun plaats. De andere frontalen die wellicht de zijtorens bekroonden, werden later op de bovenste lijst aangebracht.

Hoofdwerk (CDE-c³)

Bourdon	16'
Prestant	8'
Roerfluit	8'
Octaaf	4'
Quint	3'
Octaaf	2'
Mixtuur	3-4 st
Scherp	3-4 st
Cornet	3 st
Trompet	8'

Bovenwerk (CDE-c³)

Holpijp	8'
Quintadeen	8'
Octaaf	4'
Fluit	4'
Nasard	3'
Gemshoorn	2'
Tertiaan	1 3/5'
Sifflet	1'
Sesquialter	2 st
Vox Humana	8'

Pedaal (C-d¹)

Subbas	16'
Octaaf	8'
Octaaf	4'
Trompet	8'

Koppelingen:

Pedaal-Hoofdwerk

Pedaal-Bovenwerk

Bovenwerk-Hoofdwerk

Tremulant

Toonhoogte: a¹ = 415 Hz

Temperatuur: Werckmeister II

Windvoorziening: spaanbalg

Winddruk: 79 mm Wk

11.30 uur

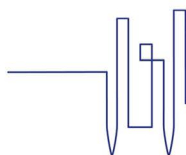
Hooglandse Kerk

Marijn Slappendel (Elbertse & Van Vulpen Orgelmakers)

Marijn Slappendel studeerde orgel, kerkmuziek en koordirectie aan de faculteit Muziek van Hogeschool voor de Kunsten en het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek te Utrecht. Zijn orgeldocenten waren Reitze Smits en Willem Tanke. Koordirectie studeerde hij bij Krijn Koetsveld. Hij studeerde klavecimbel bij Bob van Asperen aan het Conservatorium van Amsterdam, en specialiseerde zich daar op het gebied van basso continuo bij Thérèse de Goede. Hij is als cantor-organist werkzaam in de Grote of Barbarakerk te Culemborg en vaste bespeler van de beide historische orgels. Hij geeft leiding aan de Barbara Cantorij, Concerto da Fusignano en diverse solisten in de serie maandelijks cantatevespers. Marijn maakt als continuospeler deel uit van het Trio da Fusignano en werkt daarnaast met diverse ensembles en orkesten. Bovendien doceert hij met veel plezier orgel, piano en klavecimbel. De laatste jaren verdeelt hij zijn tijd tussen het musiceren en zijn werk als orgelmaker bij Elbertse & Van Vulpen Orgelmakers.

TENNESSEEDREEF 16 3565CJ UTRECHT • 030 231 35 41

**ELBERTSE &
VAN VULPEN**

orgelmakers

**NIEUWBOUW / RESTAURATIE / STEMMEN
(GROOT) ONDERHOUD / ADVIES**

www.orgelmakers.nl • info@orgelmakers.nl

De Hooglandse Kerk beschikt over een kabinetorgel dat in 1959 door het Leidse Weeshuis geschonken werd aan de Pieterskerk. Tijdens de restauratie van het orgel in de Marekerk in 2010 heeft het daar dienst gedaan. Het werd tijdens de restauratie van het De Swart-Van Hagerbeer-orgel in 2010 in de Hooglandse Kerk geplaatst.

Het orgel dateert uit circa 1800, de bouwer is onbekend.

Manuaal (C-c³)

Prestant D	8'
Holpijp B/D	8'
Octaaf	4'
Fluit	4'
Octaaf	2'
Mixtuur	3 st

Pedaal (C-f⁶)

Aangehangen

Foto: RCE

Marijn Slappendel zal vandaag, mede namens Elbertse & Van Vulpen Orgelmakers, dit kabinetorgel presenteren. Hij zal het toelichten, laten zien en bovenal laten horen.

Foto: Tjalling Roosjen

Frank Resslerer (orgel) en Debby de Lima (zang)

Frank Resslerer woont in Leiden en is al meer dan 30 jaar organist van het Kerkelijk Centrum 'De Regenboog', alwaar hij een Engels orgel van de firma Forster & Andrews (1875) bespeelt. Tevens is hij mede-initiatiefnemer en penningmeester van Stichting Cathedral Organ Leiden, de stichting die het 'Father' Willis-orgel in de Hooglandse kerk te Leiden heeft gerealiseerd. Inmiddels is hij ook bestuurslid van Stichting Orgelstad Leiden. Tevens is hij de vaste begeleider van vocaal ensemble Musica de Lima. Samen met sopraan Debby de Lima vormt hij een vast duo. Frank heeft Fiscaal Recht gestudeerd aan de Leidse Universiteit en werkt als internationaal btw-adviseur bij het BTW-INSTITUUT in Dordrecht.

Debby de Lima woont in Leerdam en is musicus, fotograaf en politiek actief.

Zij heeft muziek gestudeerd aan de Schumann Academie te Rotterdam en aan de Muziek- en Kunstacademie te Yogyakarta, Indonesië. Zij is oprichter/artistiek leider van vocaal ensemble Musica de Lima en vaste sopraan en koorcoördinator bij een van de koren van de Basiliek van de Heilige Nicolaas in Amsterdam. In augustus 2023 heeft zij haar eerste, buitenlandse soloconcert gegeven in Laon Cathédrale, Frankrijk. Samen met organist Frank Resslerer vormt zij een vast duo.

Debby heeft Indonesische/Javaanse Taal en Cultuur gestudeerd aan de Leidse Universiteit en Photographic Design aan de Nederlandse Academie voor Beeldcreatie te Rotterdam. Als fotograaf werkt zij aan een

project, waarvoor zij onderzoek doet naar haar Molukse roots.

Nadat zij op de kandidatenlijsten heeft gestaan van de Gemeenteraadsverkiezingen (2022) en Provinciale Statenverkiezingen (2023) is zij anno 2024 politiek actief voor D66 regio Midden-Nederland.

(Over het Willis-orgel, zie pag. 25)

Programma

(orgel) <i>Fanfare</i>	Guy H. Eldridge (1904-1976)
(zang) <i>Magnificat, Third Service</i>	Philip Moore (*1943)
(orgel) 'Celtic Song' uit: <i>Suite for Organ Saint Wilfrid</i>	Ronald Watson (*1936)
(zang) <i>O Taste and See</i>	Ralph Vaughan Williams (1872-1958)
(orgel) <i>Festive scherzo</i>	Malcolm Archer (*1952)
(zang) <i>Ad te levavi</i>	Eric Koevoets (*1967)
(orgel) <i>Voor alle heiligen in de heerlijkheid'</i> bewerking van een melodie van Ralph Vaughan Williams	Adriaan C. Schuurman (1904-1998)

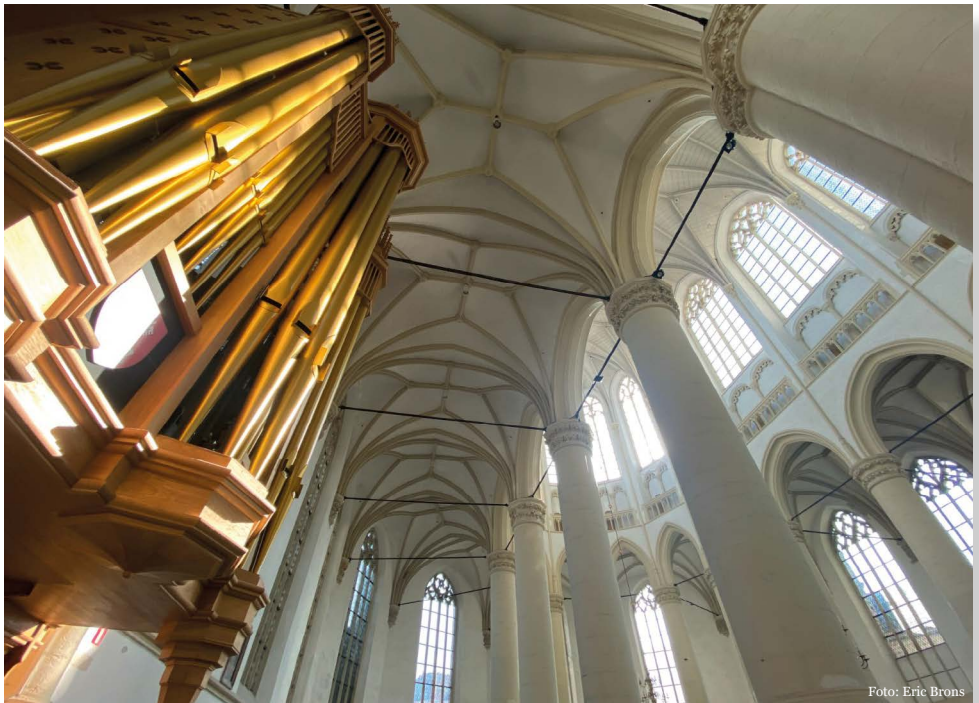

Foto: Eric Brons

15.00 uur

Hooglandse Kerk

De Hooglandse Kerk in Leiden is een gotisch kerkgebouw met een kenmerkend silhouet, waarbij het schip en de toren lager zijn dan het koor en het transept. De kerk is in gebruik door de Protestantse Kerk in Nederland.

De geschiedenis van de kerk begint in 1314, toen een houten kapel werd gebouwd op het 'Hooge Land'. Deze kapel, gewijd aan Sint Pancratius, werd later vervangen door een stenen kerk. In 1366 werd de kerk tot kapittelkerk verheven, wat leidde tot ambitieuze bouwplannen om een grootse kruiskerk te realiseren. De bouw begon in 1377 met het priesterkoor en breidde zich uit met diverse kapellen en portalen. Het transept kreeg rond 1500 zijn huidige vorm, en met een lengte van 65,70 meter is het het langste gotische transept in Nederland.

De kerk raakte tijdens de Beeldenstorm van 1566 zwaar beschadigd en werd in 1572 protestants.

De zeventiende eeuw markeerde een periode van herinrichting en maatschappelijk belang voor de kerk. In de negentiende eeuw werd de kerk gerestaureerd na ernstige vervallen te zijn geraakt, mede door de ramp met het kruitschip in 1807. Verdere restauraties volgden in de twintigste eeuw, waardoor de kerk in goede staat verkeert.

Vandaag de dag dient de Hooglandse Kerk als religieus centrum voor de Protestantse Kerk en de Leidse Studenten Ekklesia, en wordt ze ook gebruikt voor evenementen zoals concerten en congressen.

ORGEL NIEUWS.NL

hét actuele nieuws uit de
orgelwereld in Nederland
en daarbuiten

nieuws • orgelbouw • recensies
activiteiten • columns

Het Doe-orgel van Orgelkids is een bouwpakket in een leskist en werd gemaakt door Verschueren Orgelbouw. In de leskist zitten 128 onderdelen waarmee kinderen zelf een orgel in elkaar kunnen zetten (onder begeleiding van een orgelbouwer of organist). De taken worden over groepjes verdeeld: het raamwerk in elkaar zetten, de pijpen sorteren, de toetsen sorteren. Daarna wordt alles samengebracht in het raamwerk: de magazijnbalg, de windlade, de toetsen en de pijpen. En dan... spelen maar!

Het leuke van het Doe-orgel is dat kinderen dit orgel zelf in elkaar kunnen zetten. Het wijst zich bijna vanzelf en instructiekaarten met foto's helpen de kinderen eenvoudig op weg. Orgelbouwer Wim Janssen heeft perfect bedacht, hoe dit orgel voor kinderen aantrekkelijk en leerzaam kan zijn. Zo moet je natuurlijk uitgedaagd worden om vragen te stellen over de techniek. En je moet er wel echt een liedje op kunnen spelen als het orgel in elkaar is gezet. Het Doe-orgel heeft dat allemaal. Daarom heet het ook 'doe'-orgel en geen 'demonstratie'-orgel.

www.verschuereorgelbouw.nl

**VERSCHUEREN
ORGELBOUW bv**

AMBITIE AMBACHT AANDACHT

Organist: **Michael Bennett**

Michael Bennett is geboren in 1998 in de Verenigde Staten. Hij studeerde orgel aan het Conservatorium van Amsterdam bij Pieter van Dijk en Matthias Havinga en daarnaast ook improvisatie bij Miklos Spanyi.

Michael is gepassioneerd door de muziek van de zeventiende eeuw en improvisatie.

Momenteel is hij orgelmentor van het Strümphler-orgel uit 1792 in de Remonstrantse Kerk te Alkmaar en van het Ypma-orgel uit 1877 in De Terp in Alkmaar-Oudorp.

Programma

Improvisatieconcert

Preambulum (zeventiende-eeuwse stijl)

Cantica Americanus: Variations Venus in Furs (zeventiende-eeuwse en twintigste-eeuwse stijl)

Capriccio chromatico (zeventiende-eeuwse stijl)

Techno - toccata

De Leidse Waalse Kerk is een uniek orgel rijk. De geschiedenis van het instrument begint in 1746, toen de bouw van een éénmanuaals orgel werd opgedragen aan de Leidse orgelmaker Gerard Steevens. De Waalse gemeente kerkte toen in de Vrouwe- of Franse kerk. Steevens zag echter geen kans het project tot een goed einde te brengen. Zijn Leidse collega Pieter Assendelft voltooide het instrument in 1748-1750, waarbij hij het tot een tweemanuaals orgel uitbreidde.

In 1819 werd het instrument overgeplaatst naar zijn huidige locatie, de voormalige kapel van het Catharinagasthuis, die sinds dat jaar door de Waalse Gemeente werd gebruikt. In 1845, 1890 en 1911 vonden wijzigingen plaats.

Op basis van een rapport van Klaas Bolt uit 1967 voerde Flentrop Orgelbouw in 1986/1987 een restauratie uit onder advies van Klaas Bolt en Henk Kooiker, waarbij de dispositie en de stemtoonhoogte van 1750 werden hersteld; tevens werd een windvoorziening met spaanbalgen aangebracht. Om financiële redenen moesten toen helaas de bestaande onderbouw van het orgel en het schilderwerk, beide uit 1911, worden gehandhaafd.

De kerkrestauratie van 2013/2014 bood de gelegenheid alsnog de oorspronkelijke kleurstelling van de orgelkast in ere te herstellen en, op basis van een achttiende-eeuwse afbeelding, een bij de allure van het orgelfront passende onderbouw aan te brengen. Daarbij is tevens groot onderhoud aan het orgel uitgevoerd, zijn de balgen van een mogelijkheid tot voetbediening voorzien, is de intonatie geretoucheerd op basis van een lagere winddruk, en is het orgel middentoons gestemd. De werkzaamheden zijn uitgevoerd door Flentrop Orgelbouw onder advies van Peter van Dijk, terzijde gestaan door Erik van Bruggen (organist van de Waalse Kerk).

Foto: Hendrik West

Hoofdwerk (C-c³)

Prestant	16'
Prestant	8'
Octaaf	4'
Quint	3'
Octaaf	2'
Tertz	1 3/5'
Mixtuur	3 st
Scherp	3-4 st
Cornet	3 st
Trompet B/D	8'

Bovenwerk (C-c³)

Prestant	8'
Holpijp	8'
Quintadena	8'
Octaaf	4'
Fluit	4'
Gemshoorn	2'
Sifflet	1'
Sexquial D	2 st
Vox Humana	8'
Tremulant	

Pedaal (C-c¹)

aangehangen

Stemming: Kirnberger
Toonhoogte: a¹ = 415 Hz
Winddruk: 60 mm Wk

Organist: Adriaan Hoek

Adriaan Hoek studeerde orgel en kerkmuziek aan het Rotterdams Conservatorium waar hij in 2016 summa cum laude afstudeerde als Master of Music. Zijn docenten waren Ben van Oosten, Bas de Vroome, Aart Bergwerff en Hayo Boerema. Hij vervolgde zijn studie aan de Hochschule für Musik und Theater in Hamburg en aan de Hogeschool in Gent bij Wolfgang Zerer, Pieter van Dijk en Ignace Michiels. Adriaan won acht eerste prijzen op internationale orgelconcoursen in Nederland, Duitsland, Oostenrijk, Italië en Amerika. Vanwege zijn prestaties op het Internationaal Schnitger Organ Competition te Alkmaar (2015) en de Grand Prix d'ECHO in Treviso (Italië 2018) mocht hij zich zowel in 2016 als 2018 'The Young ECHO Organist of the Year' noemen.

In de afgelopen jaren concerteerde Adriaan in diverse prestigieuze series in binnen- en buitenland. Als kerkmusicus is hij sinds 2015 verbonden aan het Ikazia Ziekenhuis te Rotterdam en vanaf 2022 aan de Marekerk te Leiden.

In 2022 is hij benoemd tot stadsorganist van Rotterdam. In die functie is hij de vaste bespeler van het Standaard-concertorgel in de Burgerzaal van het Stadhuis (waar hij de concertserie 'Muziek in de Burgerzaal' programmeert) en het vier klaviers Flentrop orgel in Concertgebouw De Doelen. Adriaan speelt graag de hele breedte van het orgelrepertoire, van middeleeuwse tot eenentwintigste-eeuwse muziek en alles daar tussenin. Daarnaast combineert hij het orgel graag met andere musici.

Programma

<i>Salamanca</i>	Guy Bover (1942*)
<i>Praeludium in fis</i> , BuxWV 146	Dieterich Buxtehude (ca. 1637-1707)
<i>Aria</i> , JA 138	Jéhan Alain (1911-1940)
<i>Praeludium, Trio und Fuga B-dur</i> , BWV 545b	Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Het Garrels-orgel is een geschiedenisboek op zichzelf. Het bovendeeel is oorspronkelijk afkomstig uit het koor van de Leidse Pieterskerk. Reeds in 1400 bevond zich namelijk in deze kerk behalve een groot ook een klein orgel. De bekende orgelbouwer Jan van Covelens verrichtte in 1529 diverse werkzaamheden aan laatstgenoemd instrument. Er zijn aanwijzingen dat de orgelbouwer Pieter de Swart het orgel in 1566 stevig vernieuwde. In 1629 werd het orgel omgebouwd door Jan Jacobszn. van Lin. Rond 1680 verrichtte de orgelbouwer Van Duyschot omvangrijke werkzaamheden aan het instrument.

Dit orgel verhuisde in 1733 naar de Marekerk en werd in 1735 vergroot door de orgelbouwer Rudolph Garrels. De wapens op het orgel zijn van kerkmeesters uit 1733. Hendrick Hess vernieuwde en herstelde het instrument rond 1781. Tussen 1869 en 1872 verbouwden orgelbouwers N.A. Lohman en J. Schaaffeld het orgel. De laatste vergroting dateert van 1965 en is uitgevoerd door orgelbouwer D.A. Flentrop. In 2009 renoveerde Verschuieren Orgelbouw het instrument dat in december 2010 weer in gebruik werd genomen.

Sinds de Gebroeders Van Vulpen groot onderhoud verrichtten in 2018, onderhouden zij het instrument.

Foto: Jan Smelik

Hoofdwerk (C-f³)

Prestant	8'
Bourdon	8'
Octaaf	4'
Quint	3'
Octaaf	2'
Mixtuur	3 st
Scherp	3 st
Trompet	8'

Bovenwerk (C-f³)

Holpijp	8'
Quintadeen	8'
Prestant	4'
Fluit	4'
Nasard	3'
Gemshoorn	2'
Sifflet	1'
Sexquialter D	2 st
Kromhoorn	8'

Borstwerk (C-f³)

Gedekt	8'
Ged. fluit	4'
Prestant	2'
Roerfluit	2'
Cymbel	1'
Regaal	8'
Tremulant	

Pedaal (C-f¹)

Bourdon	16'
Gedekt	8'
Prestant	8'
Octaaf	4'
Fagot	16'
Trompet	8'

Koppelingen:

Hoofdwerk-Bovenwerk
Hoofdwerk-Borstwerk
Pedaal-Hoofdwerk

Winddruk: 70 mm Wk
Toonhoogte: a¹ = 440 Hz
Temperatuur: Neidhardt

Organist: Casper de Jonge

Casper de Jonge is als hoogleraar Griekse Taal- en Letterkunde verbonden aan de Universiteit Leiden. Daarnaast is hij organist van de Remonstrantse Gemeente in de Lokhorstkerk en een van de organisten van het Academiegebouw van de Universiteit Leiden.

Van 1995 tot 2004 was hij organist van de Oud-Katholieke Kerk in Leiden. Van 2009 tot 2022 was hij titulair organist van de Waalse Kerk in Den Haag.

Als vaste repetitor en begeleider van The Incidental Choir (THINC) en The Carol Company trad hij onder meer op in uitvoeringen van het Requiem van Rutter, het Requiem van Fauré, Ein deutsches Requiem van Brahms en Rossini's *Petite messe solennelle*. Ook treedt hij regelmatig op met bariton Jan Douwes. Casper de Jonge was een leerling van Erik van Bruggen (orgel), Marijke Rindertsma en Birgitta Bulgakov (piano), en bijvakstudent van Geoffrey Madge aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

Programma

Dix-huit Pièces pour l'orgue ou piano-forte, op. 10 (1798) Christian Friedrich Ruppe (1753-1826)

nr. 1: Preludio - Lento Grave

nr. 2: Allegro

nr. 8: Adagio Doloroso

nr. 9: Rondo Allegretto

nr. 16: Fuga - Allegro

nr. 18: Rondo - Allegro Finale

Adagio in C groot, KV 356

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Uit *Inventionen*

Albert de Klerk (1917-1998)

nr. II, 'Con grazia'

nr. III, 'Scherzando'

nr. VI, 'Festivo'

Het terrein met de huidige Lokhorstkerk, aan de noordkant van de Pieterskerk, was in de middeleeuwen eigendom van de Graven van Holland. Naast het Gravensteen stond daar ook het Gravenhuis, waar in 1254 Floris V geboren werd. In de vijftiende eeuw werd dat huis verkocht aan de adellijke familie Van Lockhorst uit Utrecht. Rond 1600 werd 'Huis Lockhorst' gesloopt en de grond verkaveld voor verkoop. Zo kochten de Waterlandse doopsgezinden in 1613 en 1638 enkele percelen voor de bouw van een schuilkerk, die in 1648 zijn huidige zaalomvang kreeg. Pas in 1774 (nu 250 jaar geleden!) kreeg de kerk een orgel: een éénklaviers-instrument van 11 stemmen met aangehangen pedaal. Het was een geschenk van Ottho van Outgaarden, en werd vervaardigd door de sinds 1769 in Leiden gevestigde Oostenrijkse orgelbouwer Johannes Mitterreither, met elegante rococo-versieringen op orgelkas en oksaal. Het orgel werd in 1807 in de bestaande kas uitgebreid met een nevenwerk op een tweede manuaal door Lambertus van Dam uit Leeuwarden. In 1859-1860 werd het kerkzaalinterieur gemoderniseerd en het orgel verhuisde van de westwand naar de zuidwand, tegenover de preekstoel. Nadien werd het nog verschillende malen aangepast aan de wensen van de tijd. In 1999 is het orgel geheel gerestaureerd door Flentrop Orgelbouw. Adviseurs waren Henk Kooiker en Rudi van Straten. Uitgangspunt was de situatie van 1807. Voor de reconstructie van het pijpwerk is gebruik gemaakt van voorbeelden uit de Hervormde Kerk te Leiderdorp (1781) en de Hervormde Kerk te Hinde-loopen (1813). De Bourdon 16' spreekt bij half getrokken register enkel van C tot d^o (15 tonen). Bij deze restauratie werd ook de oorspronkelijke beschildering van orgelkas en oksaal hersteld. Het orgel werd weer in gebruik genomen op zijn 225ste verjaardag op 16 oktober 1999.

Hoofdwerk (C-f³)

Bourdon	16'
Prestant	8'
Holpijp	8'
Quintadena	8'
Octaaf	4'
Fluit	4'
Octaaf	2'
Sexquialter B/D	2 st
Cornet	4 st
Trompet B/D	8'

Koppeling: HW-BW
Calcant

Bovenwerk (C-f³)

Prestant D	8'
Holpijp	8'
Fluit d'Amour	4'
Spitsfluit	2'
Tremulant	

Stemming: Kirmberger III

Toonhoogte: a¹ = 440 Hz

Winddruk 70 mm Wk

Windvoorziening: windmotor of twee getreden spaanbalgen

Pedaal (C-c¹)

Aangehangen

Organist: Jan Verschuren

Jan Verschuren (1962) begon op tienjarige leeftijd met piano bij Cees Luyckx. Hij studeerde elektrotechniek aan de TU te Eindhoven en orgel bij Hub. Houët. Hij vervolgde zijn opleiding orgel bij Reitze Smits aan het Lemmensinstituut in Leuven en voltooide deze met een eerste prijs. Aan het Utrechts Conservatorium studeerde hij – eveneens bij Reitze Smits – verder voor de graad ‘uitvoerend musicus’. Daarnaast volgde hij interpretatiecursussen bij Jan-Willem Jansen aan het conservatorium van Toulouse en Michel Bouvard aan het conservatorium van Parijs. In 1994 was hij finalist bij het nationaal orgelconcours in Leiden.

Orgelbespelingen voerden hem naar orgels in Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Tsjechië en Italië. Hiernaast maakte hij cd-opnamen en trad hij op voor de radio. In 2000 werd hij uitgenodigd het slotconcert van het orgelfestival van Toruń (Polen) te geven en in 2001 trad hij in aanwezigheid van koningin Beatrix op bij de opening van ‘Rotterdam, culturele hoofdstad van Europa’. Bij de officiële viering van het achthonderdjarig bestaan van de Orde van de Franciscanen op 16 april 2009 was hij uitgenodigd te concineren op het Adema-Philbert orgel van de Mozes-en-Aäronkerk in Amsterdam.

Programma

<i>Festival Toccata</i>	Percy Eastman Fletcher (1879-1932)
<i>Allegretto grazios</i>	Berthold Tours (1838-1897)
<i>Festal Fanfare and Processional</i>	Andrew Carter (*1939)
‘Allegro vivace’ uit <i>Symphonie I, op. 14</i>	Louis Vierne (1870-1937)
<i>Dance Rythmique</i>	Ronald de Jong (*1956)

Het hoofdorgel in de Hartebrugkerk te Leiden werd in 1877 gebouwd door de firma Maarschalkerweerd & Zn uit Utrecht. Het heeft twee manualen en een vrij pedaal. De orgelkas is een zeer fraai karakteristiek meubel in neorenaissance stijl. Wellicht is de Utrechtse beeldhouwer F.W. Mengelberg de maker van deze orgelkas, daarnaast kan het Bossche atelier van Goossens als maker in aanmerking komen omdat Maarschalkerweerd in die tijd ook met dit atelier samenwerkte. Opvallend is dat de labiumlijn van de frontpijpen in de torens op een lijn staat. In 1927 werd het nevenwerk door P.C. Bik uit Leiden uitgebreid met een Vox Céleste 8' en werd de Viola di Gamba 8' vernieuwd. Ook Jos Vermeulen wijzigde in 1953 het nevenwerk. Door Adema-Schreurs werd begonnen met de restauratie naar de oorspronkelijke staat, die in de tachtiger jaren door Flentrop werd voltooid. Dit betrof vooral het nevenwerk, dat niet meer volgens het oorspronkelijke contract uit 1874 aanwezig was. Tevens is toen de trede Pedaal+Nevenwerk aangebracht. Vanuit de oorspronkelijke dispositie is de Dulciaan 8' vervangen door een Fagot-Hobo 8'. Het pijpwerk van het hoofdwerk dateert volledig uit 1877. Dit geldt ook voor het pedaal met uitzondering van de Bazuin 16', die dateert uit 1953. Van het nevenwerk bestaan de Viola di Gamba 8', Salicet 4', Woudfluit 2' en Fagot-Hobo 8' uit Maarschalkerweerd materiaal van elders, de rest (Prestant 8', Holpijp 8', Fernfluit 8' (zwevend gestemd) en Octaaffluit 4') blijkt origineel.

Hoofdwerk (C-f³)

Prestant	16'
Prestant	8'
Bourdon	8'
Violon	8'
Harmoniefluit	8'
Octaaf	4'
Roerfluit	4'
Quintfluit	3'
Octaaf	2'
Mixtuur	3- 5 st
Cornet disc.	5 st
Trompet	8'

Nevenwerk (C-f³)

Prestant	8'
Holpijp	8'
Fernfluit	8'
Viola di gamba	8'
Octaaffluit	4'
Salicet	4'
Woudfluit	2'
Fagot-Hobo	8'

Pedaal (C-d¹)

Open Subbas	16'
Gedekt	16'
Octaafbas	8'
Gedekt	8'
Octaaf	4'
Bazuin	16'

Koppelingen: HW-NW, P-HW, P-NW

Tremulant

Stemming: gelijkzwevend

Toonhoogte: a¹ = 437 Hz

Organist: Willeke Smits (zie pag. 7)

Programma

Father Willis-orgel:

Toccata

Joseph Callaerts (1830-1901)

Doc-orgel

Little Partita on 'Frère Jacques'

Pietro Cattaneo (*1998)

Father Willis-orgel:

Fantasie en Fuga in g-moll, BWV 542

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Vallée des danses

Ad Wammes (*1953)

Sarabande (for the morning of Easter)

Herbert Howells (1892-1983)

Master Tallis's Testament

Fantasia and Fugue in G, opus 188

Hubert Parry (1848-1918)

Foto: Jan Smelik

Op initiatief van Stichting Cathedral Organ Leiden beschikt de Hooglandse kerk te Leiden sinds 2015 over een Engels orgel. Het orgel is gebouwd door de beroemde orgelbouwer 'Father' Henry Willis en is in 1892 in gebruik genomen in de toenmalige St. Mark's Church te Birkenhead (VK). In de jaren '90 sloot de kerk om vervolgens te worden gesloopt. Het orgel is toen in bezit gekomen van Henk Kooiker, die het heeft opgebouwd in zijn eigen concertzaal. De heer Kooiker heeft het orgel vervolgens geschonken en het is door de thans nog bestaande firma Henry Willis & Sons te Liverpool (UK) gerestaureerd. Daarbij is het orgel uitgebreid met een Double Diapason 16' op het Great organ (te zien in het front boven de speeltafel) en een Double Trumpet 16', eveneens op het Great organ. De Trombone 16' van het Pedal organ is een transmissie van de Double Trumpet 16'. Tot slot is een Double Open Wood 32' (Pedal organ) van volledige lengte toegevoegd.

Het orgel wordt gebruikt tijdens/bij vieringen, concerten, orgellessen, opnamen én Choral Evensongs die al tientallen jaren in de Hooglandse Kerk worden georganiseerd. Concreet zijn de plannen om het orgel te voorzien van een nieuwe registratiecomputer (inclusief typisch Engelse 'generals' en 'divisionals') en een 32'-voets tongwerk voor het Pedal Organ. Tot slot is er nog de wens om op termijn een hogedrukstongwerk (Tuba 8') te realiseren.

Great Organ (C-g³)

Double Open Diapason	16'
Bourdon	16'
Open Diapason No.1	8'
Open Diapason No.2	8'
Hohl Flute	8'
Principal	4'
Twelfth	2 2/3'
Fifteenth	2'
Mixture	3 ranks
Double Trumpet	16'
Trumpet	8'
Clarion	4'

Choir Organ (C-g³)

Claribel Flute	8'
Dulciana	8'
Viola da Gamba	8'
Harmonic Flute	4'
Harmonic Piccolo	2'
Corno di Bassetto	8'

Swell Organ (C-g³)

Lieblich Bourdon	16'
Open Diapason	8'
Lieblich Gedact	8'
Salicional	8'
Principal	4'
Piccolo	2'
Oboe	8'
Trumpet	8'
Clarion	4'

Pedal Organ (C-f¹):

Double Open Wood	32'
Open Diapason	16'
Violone	16'
Bourdon	16'
Octave	8'
Bass Flute	8'
Trombone	16'

Couplers:

Swell to Great
Swell to Choir
Swell to Pedal
Great to Pedal
Choir to Pedal
Swell Sub
Swell Octave

BMS Notarissen

Plantsoen 25

2311 KG Leiden

T. 071 516 29 30

E. info@bmsnotarissen.nl

www.bmsnotarissen.nl

Ons kantoor is aangesloten bij
NETWERK NOTARISSEN

Klinkend aanbod voor orgelliefhebbers:

alles over orgels!

De Orgelvriend biedt jaarlijks 10 nummers over:

- Oude en nieuwe pijporgels
- Restauraties
- Organisten
- Orgelbouwers
- Componisten
- Concoursen
- Uitgebreide concert-agenda
- Muziekbijlage (ook in klavar)
- Audio- & videofragmenten

Proef-
abonnement
3 nummers
€19,50

Jaar-
abonnement:
1e jaar slechts
€51,-

Ga voor een (cadeau)abonnement
of meer informatie naar:
www.orgelvriend.nl

KokBoekencentrum
tijdschriften

Doelstelling van de vereniging is bevordering van

- de orgelcultuur in de breedste zin van het woord
- de kerkmuziek

De KVOK is een landelijke vereniging met 11 regionale afdelingen die activiteiten ontplooiën. Verenigingsuitgaven:

- **Het Orgel** [www.hetorgel.nl]
- **Muziek&Liturgie** [www.muziekenliturgie.nl]
- **maandelijkse digitale nieuwsbrief NotaBene**

Lid worden? Een proefabonnement?
Ga naar: www.kvok.nl